

כניסת שבת: 16:33
יציאת השבת 18:08
לדעת ר"ת

אורי וישעי

אש חודש שבת (שנשמע בשורות טובות) ביום רביעי המולד יהיה ליל שישי 20/05 0 חלקים

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים ז"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א
עורך: אלון ארביב ס"ט הערות ניתן לשגר לת"ד 613 נתניה-050-4136465 או בדוא"ל : alon@shtaygen.co.il

עמרת פז

גאולת מצרים מתוארת בתורה בארבע לשונות: "לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלתי אתכם מעבדתם, וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים ולקחתי אתכם לי לעם" (שמ' ו, ז). אמנם בהמשך נאמר "והבאתי אתכם אל הארץ" (שמ' ו, ח), אך בנוגע ל"והבאתי" הסתפקו רבותינו אם גם מילה זו נחשבת כאחת מלשונות הגאולה אם לא; השאלה היא אם הגאולה מסתיימת עם הוצאת העם מעבדות מצרים או רק בהגעתם לארץ ישראל.

כידוע ארבע לשונות גאולה מבטאות את זיקת הקב"ה לעמו בגאולתו אותם ממצרים. אלו הן: "והוצאתי", "והצלתי", "וגאלתי", ו"ולקחתי". ארבע אלה, הפכו לציר המרכזי סביבו נערך ליל הסדר, בעיקר, בדמות ארבע כוסות היין שנתקנו, בין היתר, כנגדן (ירושלמי, פסחים, פ"ה ה"א). עם זאת, מן הפסוקים עולה בבירור, כי מניין - חמש הוא. אמנם, קבעו רבותינו ז"ל (מסדרי ההגדה), כי החובה לשתות ארבע כוסות וזאת כנגד ארבע לשונות של גאולה שאינן מוטלות בספק, ובכדי לצאת ידי הספק הוסיפו כוס חמישית שאותה אין שותים בליל הסדר. מצב זה ימשך עד שיבוא אליהו הנביא ויתיר את הספק. לכן מכונה כוס זו "כוס אליהו הנביא".

וצריכים לשאול את עצמנו מדוע ה' יתברך הודיע לעם ישראל את ארבע לשונות הגאולה, וכי לא היה די בלשון אחת, שתראה את הגאולה? ונראה להשיב על מה שאמו רבותינו במסכת אבות (פרק ה, משנה א): "בעשרה מאמרות נברא העולם. והלא במאמר אחד יכול היה העולם להבראות?". כלומר, בדומה לבריאת העולם, גם יציאת מצרים יכולה הייתה להתבצע בלשון אחת.

אלא כמו שרבותינו מצאו את הסיבה לריבוי המאמרות בבריאת העולם - "להיפרע מן הרשעים וליתן שכר טוב לצדיקים", כך גם כאן יש מטרה סמויה: חיזוק אמונתם של בני ישראל בקב"ה, המשדר מערכות כדי להחיש את גאולתם.

ואף בלשון החמישית שהינה "תוספת" ואינה באה בכלל חשבון של ארבע לשונות הגאולה שכנגדן שותים ארבע כוסות, לומר לנו, בדרך רמז, כי הגאולה העתידית (שמצפים אנו לה) תהיה בסתר וזאת בצפיה לאליהו הנביא, אשר יבשר על הגאולה הקרובה בימינו, אמ"ן.

כוס ברכות לידידנו מכובדנו מתומכי ועוזרי העלון אורי וישעי
ר' אליהו תשובה זרעייתו שתחי'
לרגל שמחת הבר המצוה של כנס כמור אורי אפרים נ"י
שיזכו לגדלו לתורה לחופה ומעשים טובים
המעתיך, העורך

רבנו האור החיים הקדוש ז"ע, כתב על הפסוק "הן אני ערל שפתיים, ואיך ישמע אלי פרעה", שבתחילה רצה הבורא יתברך שכל השליחות תעשה על ידי משה רבנו ע"ה בלבד, וכשטען שהוא כבד פה וכבד לשון, צרף אליו את אהרן אחיו, "ודיבר הוא לך אל העם", בלבד. אבל לפרעה ידבר רק משה רבנו. משה רבנו לא הסתפק ושוב הקשה "הן אני ערל שפתיים ואיך ישמע אלי פרעה", אז הקב"ה ענה "ראה נתתיך אלהים (מושל) לפרעה, ואהרן אחיך יהיה נביאך", הוא יהיה הדובר גם לפני פרעה. "אתה תדבר את כל אשר אצוך, ואהרן אחיך ידבר אל פרעה", ומסיים האור החיים הקדוש בחידוש עצום "אולי אם היה משה עושה מצווה זו לבדו, היה מתחזק כוחו, והיה נכנס לארץ ישראל, ולא היו עוברות הרפתקאות על ישראל במדבר – גם אם היה נכנס לארץ היה בונה בית הבחירה שהיה עומד כל הימים".

זה דבר מדהים! צריכים לפתוח את עינינו מה גודל כוחו של מעשה שאדם מושלם יותר עושהו, מה ההבדל אם משה עושהו לבדו, או בשיתוף עם אהרן הכהן. אף אנו, ככלל, נקיים את המצוות בעצמנו ולא ע"י שליח, "מצוה בו יותר מבשלוcho" (קידושין מא.), ובכך בס"ד נזכה להתעלות רוחנית.

אונאת דברים

מעשה בראובן שהיו לו שני אהובים שמעון ולוי. ומרוב אהבתו במ נתן להם קרן מן ממונו, ועשה להם משא ומתן, וכמה טובות עד שנעשו עשירים על ידו. ואחר זה נהפך הגלגל על ראובן, והיה דחוק הרבה והוצרך לסך מאה דינרים, ואמר: "אלך אצל שמעון ואקח סך זה ממנו הן בתורת הלוואה, הן בתורת מתנה כי אני הניתיו (מלשון הנאה) והטבתי לו הרבה, והרוויח מידי עשרים אלף דינרים". והלך לביתו ולא מצאו ויאמרו לו: "עתה הלך מחוץ לעיר", והלך אחריו במרוצה בשיעור של שעה אחת, ולא השיגו. והוכרח לחזור אך נצטער מאד על יגיעתו וטרחתו שרדף אחריו שהיתה על חנם שלא השיגו, וגם חרה לו על עצמו שאם היה מקדים ברבע שעה, היה מוצאו בביתו. וכשחזר הלך אצל חברו השני לוי, על מנת ליקח ממנו מאה דינרים, שגם הוא היה אהובו ונהנה ממנו בטובה שהטיב עמו כמו שמעון. וכשבא לביתו מצאו בביתו ויאמר לו ראובן הלוויני מאה דינרים. והשיב לו לוי "מי אתה איני מכירך מעולם". וחזר לאחוריו וזלגו עיניו דמעות "הלוך ילך ובכה" אמר לו בנו שהיה הולך עמו, "אצל זה וזה למה? כאן בדברי לוי בכית. וכשהלכת לבית שמעון לא בכית? והלא כאן וכאן ריקם יצאת ולא לקחת כלום?" השיב לו אביו: "שמעון לא דבר עמי דבר! ולא עשה לי אונאת דברים אלא אני לא מצאתיו לכך הצטערתי על יגיעה שלי שגיעתי לחינם ברדפי אחריו, ולא השגתי. ואם הייתי משיגו אפשר שהיה עושה לי בקשתי, אך לוי עשה לי אונאת דברים שאמר לי מי אתה איני מכירך והוא כבר נהנה ממני אלפי פעמים על מאה דינרים ועתה מלבד שלא מצאתי כלום ממנו עוד כיחש ואמר איני מכירך לכך בכית".

למדנו מכאן כי העוון של אונאת דברים גדול מאד, וכל שכן בכפויי טובה. שמעשיהם רעים מאד ואדרבא צריכים העולם לגמול חסד אלו לאלו, כי החסד הוא אחד משלשה עמודים שהעולם עומד עליהם. (מתוך "נפלאים מעשיך" למרן הרי"ח הטוב ז"ע)

הליכות מלכי

הלכות איסור דיבור לשון הרע

נאמר בתורתנו הקדושה "לא תלך רכיל בעמך", וכידוע שפסוק זה מדבר מענין עוון לשון הרע, שאומר כך עשה פלוני לאלמוני, שאף שהוא דובר אמת כנגד חבריו, עווננו גדול מאד. (אלא אם אמר כן בדרך המותרת שהיא לתועלת אמיתית ולפי שאר התנאים הצריכים לענין זה, ואכמ"ל).

רבינו בחיי, בספרו חובות הלבבות (שער הכניעה) כתב כך: "אמר אחד מן החסידים, כי בני אדם רבים יבאו ביום החשבון לפני בית דין של מעלה, וכשמראים להם מעשיהם בספר זכויותיהם, ימצאו הרבה זכויות שמעולם לא עשו אותם, ויאמרו להם שעשה אותם! מי שדיבר לשון הרע עליכם וסיפר בגנותכם. וכן כשיחסרו מספר זכויות לבני אדם אחרים, יאמרו להם, זכויותיכם אבדו מכם בעת שדיברתם לשון הרע על אחרים. וכן יש שימצאו בספר חובתם עוונות שלא עשו, ואומרים להם אלו העוונות שנוספו לכם בעבור פלוני ופלוני שדיברתם עליהם לשון הרע". עד כאן.

ואין להתפלא על דבר זה, שיפסיד אדם זכויותיו בעבור לשון הרע שהוא רגיל לספר, שהרי כתב הרמב"ם (בפ"ג מהל' תשובה), אלו שאין להם חלק לעולם הבא, המינים והכופרים בתורה וכו', ובעלי לשון הרע. ומבואר אם כן שסגולת חטא לשון הרע להפסיד את האדם מזכויותיו. ודין הוא שאותו השפע שהושפע כבר מחמת מצוות שעשה אותו שדיבר לשון הרע, יעברו לאותו אדם שביזוהו לדבר בגנותו.

והגאון רבי שלמה קלוגר זלה"ה רמז את העניין הנזכר בדברי שלמה המלך במגילת קהלת (ה, ה), "אל-תתן אֶת-פִּיךָ, לְחִטְיָ אֶת-בִּשְׂרָךְ, וְאֶל-תֵּאֲמַר לְפִי הַמְּלֶאךָ, כִּי שִׁגְגָה הָיָא: לְמָה יִקְצַף הָאֱלֹהִים עַל-קוֹלְךָ, וְחִבֵּל אֶת-מַעְשֵׂה יָדֶיךָ" ואמרו רבותינו במדרש כי פסוק זה מדבר על מי שמספר לשון הרע. וביאור הפסוק כך הוא, כי מכיון שדיבר לשון הרע כנגד רעהו, רבות מהעוונות של חבריו עוברות לחשבונו, והרבה מהמצוות שעשה הוא עוברות לחשבון של חבריו. הנה כשיבוא זה האדם לפני בית דין של מעלה, פותחים לו ספר עונותיו, וקוראים לו אף עוונות שלא עשה מעולם, והוא צווח למלאך "כי שגגה היא", ויש טעות בחשבון של מעלה, וגם צועק הוא על מצוותיו שאינם מופיעות בספר זכויותיו כי גם זו שגגה היא. וזהו שנאמר "ואל תאמר למלאך כי שגגה היא", כי הלא הקדוש ברוך הוא "קצף (כעס) על קולך", על שדיברת לשון הרע על חבריך, ולכן כל עוונותיו עברו לפנקס שלך, ומצוותיך עברו לפנקס שלו, וה' חיבל את מעשה ידך, ונתנה לרעך הטוב ממך שדיברת עליו גנאי.

על כן יזהר כל אדם הרבה מאד בעוון לשון הרע, בפרט במקום שאינו ולתועלת, וידקדק שלא לדבר על רעהו רעה, וה' יזכור לו זאת לטובה. ואם אחר דיבר כנגדו, אל לו לכעוס על זה, אדרבא, הרבה יש לו לשמוח כי זכויות שלא טרח עליהם כלל נרשמו על חשבונו. וה' יזכינו להישמר מעוון לשון הרע, ויתקין לנו שפה לדבר בשם ה'. זכה דורנו לספרו הענק של מרן החפץ החיים ז"ע המדבר רק מעניינים אלו של הלכות איסור דיבור לשון הרע, וישתדל כל אחד, כפי כוחו ללמוד מהלכות אלו לזכותו בפרט, שבכך מציל עצמו מן החטא, ובוודאי לכלל זכות עם ישראל.

באחת מהטיסות שלי, משך את תשומת ליבי איש שישב לשמאלי. הוא היה אוכל קציצת בשר לא כשרה. על מעטפת הארוחה שלו הייתה תווית עם שמו: "מר ווינשטיין", מה שהעיד על היותו יהודי. נשענתי אחורנית עד שסיים לאכול ואז פניתי אליו:

"תסלח לי אדוני, אני לא מתכוון להיות חוצפן או לפגוע בך, אבל אפשר לשאול אותך שאלה?"
"בטח" הוא ענה.

"אתה יודע שאתה יכול לבחור בארוחה כשרה בטיסה הזו?"
הוא נעץ בי את מבטו וענה: "אני לא אוכל כשר".

"למה אתה מתכוון? אתה מתכוון שבביתך אתה שומר על כשרות אבל מחוץ לבית אתה אוכל הכל. או שמא כשרות בעיניך אינה מצווה חשובה?"

"לא", הוא ענה, "אני לא אוכל כשר וזהו בחירתי החופשית. בחרתי בזה מכיוון שהקב"ה ציווה זאת, וכל דבר שהקב"ה אומר, אני עושה בדיוק ההפך!!!"

נדהמתי לשמוע את האיבה שבקולו ועוד יותר נדהמתי כשראיתי קעקוע של מספר על זרועו כשהפשיל את שרווליו. "אתה באמת רוצה לדעת?" שאל אותי. שמת לב שהוא מדבר כאילו עניין זה מתרוצץ בראשו מזה זמן רב, ושכעת הוא רק מבטא את רגשותיו בקול. הנהנתי לו בראשי, והוא המשיך....

"זה היה הבן שלי...", הוא אמר, "זה היה הדבר האחרון ששבר אותי, החזקתי מעמד לאורך כל הדרך עד שיום אחד כבר לא יכולתי. במהלך כל זמן שהותי במחנה הריכוז הייתה לי רק שאיפה אחת... לראות את הבן שלי כתריאל-מנחם משתחרר מהמחנה. אמא שלו כבר מזמן הלכה לעולמה וכן האחים והאחיות שלו, אבל אנחנו נשרוד!!! הייתי בטוח בזה.

יום אחד, כל האסירים כונסו למסדר. במקום היו מספר דלתות סודיות לכניסה לשטח בו מבצעים תליה מרוכזת של האנשים. הייתה זו תחושת אימים. בני אחז בידי בחזקה כזו שכמעט ונעצרה זרימת הדם בעורקיי. כולנו התחלנו לרוץ בבהלה כדי לברוח מקו האש. איבדתי את בני במהלך הכאוס (מחלוקת קשה) שנוצר ומאז לא ראיתי".

כעבור זמן, סיפרו מכריי מהמחנה, שראו חייל שאחז בבני וירה בו". כשהוא מוחה את דמעותיו, המשיך בכעס: "הקב"ה אומר להביא ילדים, אני הבאתי ונלקחו ממני כולם!!!! אז עכשיו כל מה שהקב"ה מצווה לעשות, אני עושה בדיוק ההפך. הוא מצווה לאכול אוכל כשר- ואני אוכל טרף, הוא אומר לשמור שבת-אני נוסע ברכב והולך לעבודה, אני לא מעוניין לשמור אף אחת מהמצוות. כל מה שהוא אומר אני עושה בדיוק ההפך".

הייתי כה נדהם לשמוע את סיפורו, שלא יכולתי לומר מילה במהלך שש שעות הטיסה הנותרות. שררה דממה מוחלטת בינינו. נחתנו ביוסטון (ארה"ב) וכל אחד הלך לדרכו.

לא חלמתי שאי פעם אראה שוב את מר ווינשטיין. חלפו כ-4 שנים והחלטתי לנסוע עם משפחתי לטיול בארץ הקודש, ארץ ישראל, לכבוד החגים. תרנו וטיילנו בכל חלקי הארץ. יום הכיפורים הגיע, ולתפילת היום הקדוש הצטרפתי לבית כנסת ב"מאה שערים". יצאתי החוצה כדי לשאוף מעט אוויר צח, כשהבחנתי בדבר מוזר: איש זקן יושב בתחנת האוטובוסים ומעשן. הייתי בהלם! פתאום זיהיתי את האיש שהיה לא אחר ממר ווינשטיין!!! הבנתי שנתנו לי הזדמנות נוספת מהשמיים. "בוודאי קיימת סיבה חשובה מדוע אני נפגש עמו ביום הקדוש ביותר בשנה?" חשבתי

ניגשתי אליו: "הנה שוב אנו נפגשים. מצחיק איך החיים מפגישים בין אנשים והם תוהים מה הסיבה או המסר המסתתר בכך. השנים חולפות, ושוב דרכיהם מצטלבות, ואולי אז הם מבינים למה הם נפגשו מלכתחילה....אני בטוח שאתה יודע שיום כיפור היום. בבית הכנסת עומדים לקיים טקס "זכור" (זיכרון שמות המנוחים). בוא איתי והזכר את שם הבן שלך שמת על קידוש ה' והתפלל לעילוי נשמתו. זאת יכולה אולי להיות ההזדמנות היחידה שלך להזכיר את שם בנך. אתה לא חושב שהגיע הזמן להזכיר את נשמתו בבית משפט של מעלה?"

דמעות מלאו את עיניו. חבקתי את זרועו בשלי, והובלתי אותו לתוך בית הכנסת לעמדת החזן. ניגשנו אליו וביקשנו לעשות השכבה מיוחדת. מר ווינשטיין נשען ולחש את שם בנו: "כתריאל מנחם בן יחזקאל סרגה".
לפתע הפכו פניו להחזן לבנות, אגלי זעירה עלו במצחו, ועיניו כאילו יצאו מחוריהן, הוא הסתובב לאיש שעמד לצידו וזעק בקול חנוק....אבא!.... ואז..... התעלף!!!

מר ווינשטיין דבק באמונתו לאורך זמן. יום אחד החליט לעצור ולעשות פניית פרסה. הוא הסכים לקחת את הצעד שכל כך לא האמין בו, ואז- רק אז זכה לראות את בנו האהוב שמעולם לא חלם שיפגוש אי פעם בחייו.

עלון זה יוצא בתרומת הגבירים היקרים החפצים בעילום שם, וברכתי שגורה להם, שה' ישלם פועלם, ותהי משכורתם שלמה מאת הבורא יתברך, העורך